

Aizsargājамie biotopi

Publicēts: 05.11.2020.

Biotops jeb dzīvotne ir vides elementu kopums, kas nodrošina specifiskus dzīves apstākļus noteiktām, tieši tam raksturīgām augu un dzīvnieku sugām. Tā ir dabiska, apdzīvota vide, kurā dzīvi organismi spēj vairoties, augt un pastāvēt.

Mūsdienās Latvijā lielākā daļa biotopu ir cilvēka darbības ietekmēti, daļa pat ir cilvēka veidoti. Biotopus parasti klasificē pēc tajos sastaptajiem augiem, kas veido mikroklimatu un augsni. Pēc augu sugu kopuma, kas aug kādā noteiktā vietā, var spriest gan par klimatu, mitrumu un augsni gan arī par dzīvnieku sugām kādas šajā vietā varētu būt sastopamas.

Ne visi biotopi ir aizsargājami, tomēr, pārsvarā, izmantojot terminu "biotops", tas tiek attiecināts tieši uz aizsargājamām dzīvotnēm. Aizsargājамie biotopi atšķiras ar to, ka ir salīdzinoši reti sastopami vai nu dabas apstākļu dēļ, piemēram, dolomītu atsegumi, vai cilvēka saimnieciskās darbības dēļ – piemēram, veci skujkoku meži. Tā ir Latvijas dabas neskartākā un daudzveidīgākā daļa un tajos mīt īpaši aizsargājамas sugas, kas citos apstākļos nevarētu izdzīvot. Latvijā sastopamos aizsargājamus biotopus var iedalīt 7 lielās grupās, kas savukārt iedalās dažādos biotopu veidos:

Meži un krūmāji - šī grupa ietver vecus, cilvēka darbības maz skartus mežus (veci skujkoku un platlapju meži, nogāžu un gravu meži, staigājumu meži, purvaini meži u.c.), kuros mīt, piemēram, melnais stārķis un plēsīgie putni, jo koki ir pietiekoši resni, lai izturētu lielo ligzdu svaru. Ilgstoši netraucētās vietās var atrast sūnu, ķērpju un sēņu sugas, kas ļoti lēni izplatās un vairs nav sastopamas mežos, kuros regulāri notiek saimnieciskā darbība. Šajā grupā ietilpst arī reti sastopami mežu veidi, piemēram, - ozolu, liepu, skābaržu meži, kā arī kadiķu audzes un virsāji.

Zālāji - veidojušies ilgstošas tradicionālās apsaimniekošanas (pļaušana, ganīšana) ietekmē, bez uzaršanas, sēšanas un mēslošanas ar minerālmēsliem. Atšķirībā no intensīvi apsaimniekotiem zālājiem, tiem raksturīga ļoti liela sugu daudzveidība - te aug 1/3 daļa no visām Sarkanās Grāmatas sugām. Latvijā ir izdalīti vairāk kā 10 aizsargājamu zālāju biotopu, piemēram, piejūras zālāji, smiltāju zālāji, palieņu zālāji, mēreni mitras pļavas, sugām bagātas ganības un ganītas pļavas, u.c.

Saldūdeņi - piesārņojuma maz ietekmēti ezeri (ezeri ar mieturajūgu augāju, distrofi ezeri, u.c.), neregulētas upes (piemēram, upju straujtecēs un dabiski upju posmi), un karsta kriteres).

Jūras un iesāju augteņu biotopi - biotopi, kas atrodas gan jūrā, gan jūras krastā, tiešā jūras ūdens ietekmē (smilts sēkļi jūrā, akmeņu sēkļi jūrā, akmeņainas pludmales, jūras stāvkrasti u.c.).

Piejūras un iekšzemes kāpu biotopi - atrodas uz vēja veidotām smilšu kāpām. Daļā biotopu joprojām notiek aktīva smilšu kustība (priekškāpas, pelēkās kāpas, klajas iekšzemes kāpas). Augu valsts ir piemērojusies regulārai aprakšanai smiltis, mīt sugas, kam mājvietu veidošanai nepieciešami atklāti smilšu laukumi, piemēram, jūrmalas smilšvabole, smilšu krupis. Daļā biotopu smilšu kustība ir pierimusi un tās apaugušas ar mežu (mežainas piejūras kāpas).

Purvi - pārmitrām vietām raksturīga savdabīga augu un dzīvnieku valsts. Tie nereti veidojušies ļoti lēnām, ilgā laika periodā - augstajos purvos kūdra veidojas ar ātrumu 1mm gadā. Šajā grupā ietilpst arī pārejas purvi un slīkšņas, kaļķainie zāļu purvi ar lielu orhideju bagātību, kā arī avoti un avoksnāji.

Iežu atsegumi un alas - smilšakmens atsegumi, dolomītu (karbonātiežu) atsegumi un netraucētas alas. Ne tikai reti sastopami dabas apstākļu dēļ, bet atsegumi ir arī mājvieta retām augu un sūnu sugām, bet alas - ziemošanas vieta sikspārņiem.

Visplašākā informācija par katru no biotopu veidiem ir atrodama Latvijas vadošo ekspertu sagatavotajās [biotopu kopšanas vadlīnijās](#), sniedzot iespēju uzzināt vairāk gan par to, kas katram no biotopiem raksturīgs, gan arī kādas darbības (vai gluži otrādi – to trūkums) būtu nepieciešamas tā saglabāšanai.

